Der er syv af de særlige rundkirker i Danmark: fire på Bornholm, én i Thorsager på Djursland, én i Bjernede på Sjælland - samt altså Horne Kirke (billedet) på Fyn. Modsat sine "artsfæller" er Hornes runde eksemplar indkapslet i senere udbygninger. Foto: Laura Kjestrup Nielsen

Lillebitte Venø Kirke blev i 2016 restaureret og nyindrettet, og dørpartiet blev for eksempel forhøjet med en rundbue, så man kan komme ind i kirken uden at slå hovedet. Foto: Laura Kjestrup Nielsen

Kirker med karisma

I Danmark har vi over 2300 kirker. Vi har store domkirker og et væld af små landsbykirker, og så har vi dem, der virkelig skiller sig ud fra mængden. Her er fem håndplukkede tip til overraskende og interessante kirkebesøg.

Laura Kjestrup Nielsen rejser@jfmedier.dk

Horne Kirke

På halvøen Horne Land umiddelbart vest for Faaborg troner en af Fyns største landsbykirker, der samtidig er øens eneste rundkirke.

Horne Kirke er dog ikke kun rund. Med tiden er den nemlig blevet udvidet ad flere omgange med skib, kor og tårn og senere svungne gavle og spir.

Så i dag er den kun rund på "maven", og Horne Kirke er ikke ligefrem landets mest stilrene kirkebygning.

Den pudsige kirke er til gengæld meget interessant at besøge, og både kirkerum og kirkegård er en oplevelse. Måske husker du biografhittet "Adams æbler" fra 2005, hvor Mads Mikkelsen spiller rollen som sognepræsten Ivan, der forsøger at hjælpe prøveløsladte på benene? Filmen er optaget i og ved Horne Kirke, men Mads Mikkelsen er ikke den eneste kendis, der har lagt vejen forbi.

Den berømte maler C.W. Eckersberg besøgte nemlig kirken i begyndelsen af 1800-tallet under et ophold hos lensgreve Preben Bille-Brahe på det nærliggende gods Hvedholm. Herefter fortsatte Eckersberg til Paris, hvor han malede altertavlen med Jesus omgivet af små børn på mål til lige præcis Horne Kirke.

Synet af Eckersbergs værk kan man nyde i selskab med kirkens interiør i empirestil, der blev bekostet af lensgreven i begyndelsen af 1800-tallet. Og på kirkegården er det mest iøjnefaldende gravminde uden tvivl mausoleet i nyklassicistisk stil, der rummer gravminder for Bille-Brahe-slægten.

Venø Kirke

Det kræver en tur med Danmarks korteste færgerute at nå frem til Danmarks mindste kirke. Begge dele er til gengæld en oplevelse, og så er Venø ovenikøbet en skøn lille Limfjords-ø at besøge.

Venø Kirke lå i mange år i kappestrid med Lodbjerg Kirke i Thy om retten til at kalde sig landets mindste kirke. Man da en repræsentant fra Nationalmuseet for nogle år siden var forbi begge steder med målebåndet, blev sagen afgjort til Venøs fordel. Således er Venø Kirke med sine beskedne 74 kvadratmeter den mindste kirke i Danmark - og samtidig Venøs største seværdighed.

Det meget overskuelige kirkerum er en stemningsfuld oplevelse, og det er svært at forestille sig, at kirken har været endnu mindre engang. Men det har den faktisk, for den oprindelige kirke fra 1500-tallet blev nemlig først udvidet med våbenhus i 1863, og det var endda så lavloftet, at mange slog hovedet på vej ind og ud. For få år siden blev loftet dog hævet, så man i dag kan besøge kirken uden at få buler i panden.

Før i tiden var der også risiko for at løbe ind i en tosset præst på kirkens matrikel. Lokalhistorien på Venø fortæller nemlig om en tid, da det var svært at rekruttere ordentlige præster til den fattige Limfjords-ø. Det betød, at Venøs kirkegængere var udsat for både bindegale og drikfældige præster, og øens skolebørn måtte også døje med præsten, der dobbeltjobbede som lærer.

Vonsild Kirke

Den lille by Vonsild få kilometer syd for Kolding gør ikke så meget væsen af sig. På hovedvejen gennem byen triller man forbi tankstationen og Superbrugsen, og måske lægger man slet ikke mærke til kirken lige på den modsatte side af vejen.

Der er dog god grund til at stoppe op netop her, for Vonsild har nemlig ikke en typisk landsbykirke, som man kunne forvente. I stedet er den lille by overraskende nok udstyret med sin helt egen miniversion af Københavns Domkirke, Vor Frue Kirke.

At Vonsild Kirke minder om domkirken i hovedstaden er ikke en tilfældighed. Kirkerne er nemlig begge tegnet af dansk klassicismes hovednavn C.F. Hansen, og mens Vonsild Kirke stod færdig i 1824, blev Københavns Domkirke indviet fem år senere.

I 2012-2013 gennemgik Vonsild Kirke en stor indvendig istandsættelse, og kirkerummet fremstår i dag smukt, enkelt og lyst. Lyset vælder ind ad de store vinduer, og kirkens tøndehvælv får rummet til at syne meget større, end det egentlig er. Det er kort sagt en helt anden oplevelse end at træde ind i en lille, mørk middelalderkirke.

Skanderborg Slotskirke

Der er ikke noget slot i Skanderborg, men alligevel har den østjyske stationsby sin egen slotskirke. Forklaringen er, at byens borgere fik kongens tilladelse til at bruge slotskapellet som sognekirke, da slottet skulle rives ned i sidste halvdel af 1700-tallet. Derfor blev slotskirken stående - og her står den endnu. En af de ting, der adskiller Skanderborg Slotskirke fra andre kirker, er det runde, borgagtige tårn. Inde i kirkerummet er en del af det oprindelige inventar i fornem højrenæssance bevaret - for eksempel stolegavlene med rigsvåben og prædikestolen. Og under slotskirken er den gamle vinkælder indrettet til krypt.

Slottet - som bortset fra kirkefløjen altså ikke findes mere - blev opført i 1500-tallet på resterne af en middelalderborg, og kongefamilien opholdt sig jævnligt på slottet gennem adskillige år. Ifølge den lokale historie var det for eksempel i Skanderborg, at den unge Christian 4. lærte at ride og sejle.

Om den historie holder vand er usikkert. Men sikkert er det, at slotskirken ligger ganske tæt på den store Skanderborg Sø i skønne slentretursvenlige omgivelser.

Tveje Merløse Kirke

I en lille landsby ved Holbæk kan man finde frem til en af Sjællands ældste og mest særprægede kirker. Tveje Merløse, som landsbyen hedder, gemmer nemlig på en eventyrlig kirke med tvillingetårne og murværk i rå kampe- og frådsten.

Tveje Merløse Kirke ligner næsten mere en lille fæstning, end den ligner en kirke, og den er formentlig opført af den magtfulde sjællandske Hvideslægt i 1100-tallet.

Faktisk er det lidt af et held, at kirken står endnu. Den blev nemlig dømt til nedrivning af kongen efter reformationen, men da menigheden påtog sig at vedligeholde kirken og aflønne præsten, fik den lov at blive stående. Det mest bemærkelsesværdige ved Tveje Merløse Kirkes autentiske ydre er de to tårne, der er er opført på samme tid som kirken. Det er faktisk ret bemærkelsesværdigt, da tårnet på de fleste andre middelalderkirker normalt er tilføjet langt senere.

Det enkle kirkerum gemmer på nogle af Sjællands ældste romanske kalkmalerier, og på kirkegården kan man se gravmindet for to engelske flyvere, der styrtede ned meget tæt på kirken i 1943.

Lyset strømmer ind i Vonsild Kirke, der er en slags landsbyudgave af Københavns Domkirke. Foto: Laura Kjestrup Nielsen

De to karakteristiske tårne på den eventyrlige kirke i Tveje Merløse har formentlig lagt navn til landsbyen, da tveje betyder tvende - altså to. Foto: Laura Kjestrup Nielsen

Et par hundrede meter fra slotskirken kan man nyde udsigten fra stien langs Skanderborg Sø. Stien fortsætter ud i det grønne til bøgeskoven, der en gang om året danner ramme om Skanderborgs kendte festival, Smukfest. Foto: Laura Kjestrup Nielsen